

OBSAH:

- **Výber poistného**
 - Poistné zaplatené bez právneho dôvodu - preplatok na poistnom a jeho vrátenie
 - Oznamovacia povinnosť poistenca pri zmene mena, priezviska a trvalého pobytu na účely registrácie v sociálnom poistení
- **Dôchodkové poistenie**
 - Určenie sumy pozostalostného dôchodku po poberateľovi dôchodku
- **Poistenie v nezamestnanosti**
 - Export dávky v nezamestnanosti v rámci EÚ
- **Úrazové a garančné poistenie**
 - Konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu vo veci nároku na úrazovú rentu
- **Lekárska posudková činnosť**
 - Dočasná pracovná neschopnosť pre chorobu a úraz
- **Poradňa**
 - Potvrdenie o občianovi so zdravotným postihnutím
 - Registrácia zamestnávateľa a variabilný symbol pri platení poistného

Poistné zaplatené bez právneho dôvodu – preplatok na poistnom a jeho vrátenie

Zamestnanci Sociálnej poisťovne sa občas stretávajú s prípadmi, keď poistenec zaplatí na poistnom viac, než bol povinný uhradiť. Ako môže klient i Sociálna poisťovňa v takýchto prípadoch postupovať, o tom sa viac dočítate v nasledujúcich riadkoch.

Poistné na sociálne poistenie (ďalej len „poistné“), ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu (ďalej len „preplatok na poistnom“) vznikne napríklad vtedy, ak subjekt, ktorý je povinný platiť a odvádzať poistné, odvedie za príslušný kalendárny mesiac poistné vo vyššej sume, alebo zaplatí poistné za obdobie, za ktoré mal vylúčenú povinnosť platiť poistné alebo za obdobie, v ktorom mal prerušené sociálne poistenie, alebo za príslušný kalendárny mesiac zaplatí poistné z dvoch a viacerých poistných vzťahov z vymeriavacích základov v úhrne

mesačne viac, ako zo sumy maximálneho vymeriavacieho základu mesačne, alebo má späťne priznanú niektorú z dôchodkových dávok, ktorej priznanie je dôvodom, že neplatí poistné na niektoré druhy sociálneho poistenia.

Príklad

Povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba platí poistné bezhotovostným platobným stykom a má v peňažnom ústave trvalý príkaz na úhradu. Mesačne je povinná platiť a odvádzať poistné napríklad v sume 112,66 EUR. Od 1. februára 2012 do 29. februára 2012 je uznaná za dočasne práceneschopnú. Povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená osoba nie je povinná platiť poistné v období, v ktorom je uznaná za dočasne práceneschopnú. Keďže má trvalý príkaz na úhradu poistného, poistné za mesiac február 2012 má uhradené, hoci za tento mesiac nebola povinná poistné zaplatiť. Z uvedeného dôvodu jej za mesiac február 2012 vznikol preplatok na poistnom v sume 112,66 EUR.

Sociálna poisťovňa má zákonom uloženú povinnosť vrátiť preplatok na poistnom fyzickej osobe alebo právnickej osobe povinnej odvádzať poistné (ďalej len „odvádzateľ poistného“) alebo jej právnomu nástupcovi a to **do 30 dní od zistenia tejto skutočnosti Sociálnou poisťovňou alebo do 30 dní od doručenia písomnej žiadosti odvádzateľa poistného alebo jeho právneho nástupcu.** Uvedená povinnosť platí aj pre vrátenie preplatku na poistnom poistencovi, ktorý vykonáva viacero činností zamestnanca. Zamestnanec v sociálnom poistení nie je odvádzateľ poistného, je osobou povinnou platiť poistné, pričom poistné za neho odvádza zamestnávateľ.

Za obdobie od 1. januára 2012 je maximálny vymeriavací základ v úhrne mesačne na platenie poistného na nemocenské poistenie v sume 1 153,50 EUR a maximálny vymeriavací základ v úhrne mesačne na platenie poistného na dôchodkové poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti v sume 3 076,00 EUR.

V prípade, ak poistenec vykonáva viacero činností zamestnanca, poradie povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa určuje výškou jeho vymeriavacieho základu, pričom sa postupuje od vymeriavacieho základu najvyššieho k vymeriavaciemu základu najnižšiemu. Ak je výška vymeriavacích základov zamestnanca rovnaká, prednostná povinnosť platiť poistné pre zamestnanca sa viaže na vymeriavací základ dosiahnutý u toho zamestnávateľa, u ktorého poistenie zamestnanca vzniklo skôr.

Príklad:

Fyzická osoba má postavenie zamestnanca na účely sociálneho poistenia z dvoch pracovných pomerov. V prvom zamestnaní dosiahne za február 2012 vymeriavací základ v sume 1 200,00 EUR, v druhom zamestnaní dosiahne za február 2012 vymeriavací základ v sume 800,00 EUR. V úhrne jej vymeriavací základ je v sume 2 000,00 EUR. Keďže maximálny vymeriavací základ v úhrne mesačne na platenie poistného na nemocenské poistenie je v sume 1 153,50 EUR, zamestnávateľ neodvedie poistné na nemocenské poistenie

z vymeriavacieho základu 1 200,00 EUR, ale odvedie poistné za zamestnanca zo sumy maximálneho vymeriavacieho základu 1 153,50 EUR. Keďže prvý zamestnávateľ odvedie za február 2012 za zamestnanca poistné na nemocenské poistenie už z maximálneho vymeriavacieho základu, druhý zamestnávateľ, u ktorého má zamestnanec vymeriavací základ 800,00 EUR, neodvedie poistné na nemocenské poistenie vôbec. Keďže však druhý zamestnávateľ o tejto skutočnosti nemá vedomosť, odvedie za zamestnanca poistné na nemocenské poistenie z dosiahnutého vymeriavacieho základu 800,00 EUR, t. j. v poistné na nemocenské poistenie v sume 8,14 EUR. Poistenec má z druhého zamestnania za mesiac február 2012 preplatok na poistnom na nemocenské poistenie v sume 8,14 EUR.

Sociálna poisťovňa zistí skutočnosť, že odvádzateľ poistného alebo poistenec, ktorý vykonáva viacero činností zamestnanca (ďalej len „poistenec“), majú preplatok na poistnom iba na základe vykonanej kontroly údajov evidovaných v jej informačnom systéme, **a odo dňa vykonania takejto kontroly do 30 dní je povinná preplatok na poistnom vrátiť**. Ak zistí preplatok na poistnom odvádzateľ poistného alebo poistenec, podajú v miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne **žiadosť o vrátenie poistného zaplateného bez právneho dôvodu**.

Zamestnávateľ ako odvádzateľ poistného môže požiadať Sociálnu poisťovňu o vrátenie preplatku na poistnom, ak za predchádzajúce rozhodujúce obdobia zamestnávateľ odvedol poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, na ktorých platenie a odvod nebol právny dôvod. Vzory tlačív „Žiadosť o vrátenie poistného na sociálne poistenie, vykazaného na tlačive Mesačný výkaz poistného a príspevkov, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu“ a „Žiadosť o vrátenie poistného na sociálne poistenie, vykazaného na tlačive Výkaz poistného a príspevkov, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu“ sú uverejnené na internetovej adrese Sociálnej poisťovne <http://www.socpoist.sk/491/1226s>. **Žiadosti o vrátenie poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, ktoré boli zaplatené bez právneho dôvodu, musia obsahovať údaje, ktoré sú uvedené vo vzoroch žiadostí.**

Prostredníctvom týchto žiadostí sa vysporiadajú údaje o vykazanom poistnom a príspevkoch na starobné dôchodkové sporenie a vymeriavacom základe, ak zamestnávateľ vykáže nesprávne určený vyšší vymeriavací základ. Aj keď zamestnávateľ žiada vrátiť poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za viac kalendárnych mesiacov, predkladá jednu žiadosť. V žiadosti uvedie zamestnávateľ údaje za každý kalendárny mesiac, za ktorý žiada vrátiť poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie osobitne, s tým, že ku každému kalendárnemu mesiacu uvedie aj súhrn poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za všetkých zamestnancov. V prvom vzore žiadosti uvádza zamestnávateľ údaje za obdobia do 31. decembra 2008 v slovenskej mene a údaje za obdobia od 1. januára 2009 v mene euro.

V prípade, ak zamestnávateľ podáva v poradí ďalšiu žiadosť o vrátenie poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, ktoré boli zaplatené bez právneho dôvodu, týkajúcu sa obdobia, ktoré už bolo vysporiadané prostredníctvom predchádzajúcej žiadosti o vrátenie poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie zaplatených bez právneho

dôvodu (napríklad z dôvodu, že ďalším zamestnancom bol spätne priznaný starobný dôchodok), a poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie zaplatené bez právneho dôvodu, ktoré zamestnávateľ žiadal vrátiť na základe už podanej žiadosti, mu bolo vrátené Sociálnou poisťovňou, **v novej žiadosti o vrátenie poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie uvedie v kolónke „pôvodný údaj“, „nový údaj“, podľa prvej, resp. predošlej žiadosti o vrátenie poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, teda nie údaje z riadneho výkazu poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie.**

Ak preplatok na poistnom nevznikol, Sociálna poisťovňa oznámi odvádzateľovi poistného, že preplatok na poistnom nevznikol a uvedie dôvody, na základe ktorých dospel k tomuto záveru. Odvádzateľovi poistného, ktorému pobočka vráti preplatok na poistnom, Sociálna poisťovňa vystaví a zašle avízo o platbe.

Právo na vrátenie preplatku na poistenom sa premlčí do desiatich rokov od posledného dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom bola platba zúčtovaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici.

Preplatok na poistnom, ktorý je Sociálna poisťovňa povinná vrátiť, sa použije na zápočet pohľadávky Sociálnej poisťovne voči odvádzateľovi poistného alebo voči jej právnomu nástupcovi. To znamená, že ak za konkrétne rozhodujúce obdobie vznikne zamestnávateľovi, povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe alebo dobrovoľne poistenej osobe preplatok na poistnom, a Sociálna poisťovňa eviduje vo svojom informačnom systéme za iné rozhodujúce obdobie dlžné sumy poistného (nedoplatok na poistnom), preplatok na poistnom odvádzateľovi poistného nevráti, ale ho zaúčtuje na rozhodujúce obdobie, v ktorom má odvádzateľ poistného nedoplatok na poistnom.

**JUDr. Oľga Doháňošová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor výberu poistného**

Oznamovacia povinnosť poistenca pri zmene mena, priezviska a trvalého pobytu na účely registrácie v sociálnom poistení

Poistenec je fyzická osoba, ktorá je nemocensky poistená, dôchodkovo poistená alebo poistená v nezamestnanosti podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Poistenec v sociálnom poistení je:

- zamestnanec,
- povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba,
- dobrovoľne nemocensky poistená osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba a dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti,
- poistenec štátu (fyzická osoba, za ktorú poistné na dôchodkové poistenie platí štát).

Zmena mena a priezviska

Každý poistenec, okrem zamestnanca, je povinný oznámiť miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne zmenu mena a priezviska, a to do ôsmich dní od tejto zmeny. Osem dňová lehota na splnenie tejto povinnosti je zachovaná, ak sa písomné oznámenie o zmene mena a priezviska v osem dňovej lehote odovzdali na prepravu poštou, odoslali faxom alebo elektronickou poštou. Písomné oznámenie o zmene mena a priezviska odoslané faxom alebo elektronickou poštou, ak nie je podpísané zaručeným elektronickým podpisom alebo urobený v súlade s dohodou o elektronickom doručovaní podľa § 186 ods. 2 zákona (ďalej len „dohoda“), treba potvrdiť písomne najneskôr do troch dní odo dňa jeho doručenia Sociálnej poisťovni.

Samostatne zárobkovo činná osoba je povinná plniť oznamovaciu povinnosť o zmene mena a priezviska na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou, ktorým je Registračný list FO. Lehota na splnenie tejto oznamovacej povinnosti je zachovaná aj vtedy, ak sa tlačivo Registračný list FO v osem dňovej lehote odovzdalo na prepravu poštou, odoslalo faxom alebo elektronickou poštou. Tlačivo odoslané faxom alebo elektronickou poštou, ak nie je podpísané zaručeným elektronickým podpisom alebo urobené v súlade s dohodou, treba potvrdiť písomne najneskôr do troch dní odo dňa ich doručenia Sociálnej poisťovni.

Za zamestnanca plní oznamovaciu povinnosť o zmene mena a priezviska zamestnávateľ do ôsmich dní odo dňa, v ktorom sa o tejto zmene zamestnávateľ dozvedel. Aj zamestnávateľ je povinný oznámiť zmenu mena a priezviska zamestnanca na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou, t. j. na tlačive Registračný list FO. Zamestnávateľ zasiela miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne Registračný list FO elektronicky prostredníctvom systému elektronických služieb (SES).

Zmena trvalého pobytu

Zmenu trvalého pobytu zamestnanca oznamuje jeho zamestnávateľ v miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne zamestnávateľa na tlačive Registračný list FO prostredníctvom SES.

Samostatne zárobkovo činná osoba povinne oznamuje pobočke Sociálnej poisťovne zmenu trvalého pobytu, ako aj zrušenie povolenia na trvalý pobyt alebo povolenia na prechodný pobyt do ôsmich dní od zmeny na tlačive Registračný list FO. Pre zachovanie lehoty na splnenie tejto oznamovacej povinnosti a pre zasielanie tlačiva platí pre samostatne zárobkovo činnú osobu rovnaký postup, aký je uvedený pri jej povinnosti oznámiť zmenu mena a priezviska.

Dobrovoľne nemocensky poistená osoba, dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba a dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti sú povinné do ôsmich dní písomne oznámiť zmenu miesta trvalého pobytu alebo prechodného pobytu alebo zrušenie povolenia na trvalý

pobyt alebo povolenia na prechodný pobyt. Pre zachovanie lehoty na splnenie tejto povinnosti a pre zasielanie oznámenia o zmene pobytu platí postup uvedený pri povinnosti poistenca oznámiť zmenu mena a priezviska.

Vyššie uvedené oznamovacie povinnosti a forma ich plnenia sú upravené v ustanoveniach § 227 ods. 4 až 6, § 228 ods. 3 až 6 a v § 231 zákona.

**JUDr. Oľga Doháňošová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor výberu poistného**

Určenie sumy pozostalostného dôchodku po poberateľovi dôchodku

Pozostalej osobe, ktorou je vdova/vdovec a sirota, **patrí** po manželovi/manželke a rodičovi alebo osvojiteľovi dieťaťa **pozostalostný dôchodok**, a to vdove **vdovský dôchodok**, vdovcovi **vdovecký dôchodok** a sirote **sirotsky dôchodok**.

Pozostalostný dôchodok po poberateľovi dôchodku, či už starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, **je odvodeným dôchodkom** aj pri určení jeho sumy. To znamená, že **suma pozostalostného dôchodku sa odvodzuje zo sumy dôchodku, na ktorý mal alebo by mal zomretý poberateľ dôchodku nárok v čase smrti**.

Suma vdovského dôchodku, tiež aj **vdoveckého dôchodku je 60 % sumy dôchodku zomretého, na ktorý mal alebo by mal nárok zomretý manžel/manželka ku dňu smrti**.

Suma sirotského dôchodku je 40 % sumy dôchodku zomretého rodiča alebo osvojiteľa dieťaťa, na ktorý mal alebo by mal nárok rodič alebo osvojiteľ dieťaťa ku dňu smrti.

Ak zomretý poberateľ dôchodku spĺňa podmienky nároku na dva dôchodky, pozostalostný dôchodok sa určí z dôchodku, ktorého suma je vyššia. Táto situácia nastane, ak poberateľ invalidného dôchodku ku dňu smrti získa potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok alebo ku dňu smrti splní podmienky nároku na starobný dôchodok (dovíši dôchodkový vek a získa 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia).

A. Určenie sumy pozostalostného dôchodku po poberateľovi invalidného dôchodku

1. Suma pozostalostného dôchodku po poberateľovi invalidného dôchodku, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť a zomrie po dovŕšení dôchodkového veku **sa vypočíta buď zo sumy invalidného dôchodku vyplácaného ku dňu smrti alebo zo sumy starobného dôchodku, na ktorý by mal poberateľ invalidného dôchodku nárok ku dňu smrti.** Suma

pozostalostného dôchodku sa určí v sume 60 % zo sumy toho dôchodku, ktorého suma je vyššia.

Príklad:

Poistencovi narodenému 17. marca 1950 bol priznaný invalidný dôchodok od 10. januára 2010 v sume 250,00 EUR mesačne, pretože bol uznaný za invalidného s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 65 % a získal potrebných 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok. Poistenec po priznaní invalidného dôchodku naďalej vykonával zárobkovú činnosť až ku dňu smrti, **k 30. marcu 2012**, pričom k tomuto dňu **bol poberateľom invalidného dôchodku v sume 262,90 EUR** mesačne. Pretože poberateľ invalidného dôchodku dovърšil dôchodkový vek 17. marca 2012 a zároveň splnil aj podmienku potrebného počtu rokov na nárok na starobný dôchodok (15 rokov), **Sociálna poisťovňa vypočítala aj sumu starobného dôchodku**, na ktorú by mal zomretý poistenec nárok **ku dňu smrti, ktorá by bola 425,70 EUR** mesačne. **Pretože suma starobného dôchodku 425,70 EUR** mesačne, na ktorý by mal zomretý poistenec nárok ku dňu smrti, **je vyššia ako suma invalidného dôchodku 262,90 EUR** mesačne, **suma vdovského dôchodku 255,50 EUR** mesačne sa určila zo sumy starobného dôchodku (60 % zo sumy 425,70 EUR). Následne sa suma vdovského dôchodku zvýšila odo dňa priznania tohto dôchodku (**valorizovala**) o 3,3 % mesačnej sumy dôchodku podľa ustanovenia § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, t. j. **o 8,50 EUR** mesačne **na sumu 264,00 EUR** mesačne.

2. Ak poberateľ invalidného dôchodku, ktorý vykonával zárobkovú činnosť popri poberaní invalidného dôchodku, zomrel **pred dovърšením dôchodkového veku**, avšak **získa potrebný počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok**, **suma pozostalostného dôchodku** sa vypočíta buď zo sumy invalidného dôchodku vyplácaného ku dňu smrti **alebo** zo sumy **invalidného dôchodku, na ktorý by mal poberateľ invalidného dôchodku nárok ku dňu smrti**. Suma pozostalostného dôchodku sa určí v sume 60 % zo sumy toho dôchodku, ktorého suma je vyššia ku dňu smrti.

Príklad:

Poistencovi narodenému 10. júna 1950 bol priznaný invalidný dôchodok od 10. januára 2010 v sume 392,00 EUR mesačne, pretože bol uznaný za invalidného s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % (invalidný dôchodok patrí v 100 % sume) a získal potrebných 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok. Poistenec po priznaní invalidného dôchodku naďalej **vykonával zárobkovú činnosť** až ku dňu smrti, **k 30. marcu 2012**, pričom k tomuto dňu **bol poberateľom invalidného dôchodku v sume 412,30 EUR** mesačne. Pretože poberateľ invalidného dôchodku ku dňu úmrtia získal potrebných 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, **Sociálna poisťovňa vypočítala aj sumu invalidného dôchodku**, na ktorú by mal zomretý poistenec nárok **ku dňu smrti, ktorá by bola 402,70 EUR** mesačne. **Keďže suma vyplácaného invalidného dôchodku 412,30 EUR** mesačne je vyššia ako suma **invalidného dôchodku vypočítaného ku dňu smrti 402,70 EUR** mesačne, **suma vdovského**

dôchodku 247,40 EUR mesačne sa určila zo sumy vyplácaného invalidného dôchodku (60 % zo sumy 412,30 EUR). K sume vdovského dôchodku nepatrí zvýšenie dôchodku podľa ustanovenia § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov za kalendárny rok 2012, pretože bol vypočítaný zo sumy invalidného dôchodku, ktorého suma už bola zvýšená za kalendárny rok 2012.

3. Aj poberateľ invalidného dôchodku, ktorý síce nevykonáva zárobkovú činnosť popri poberaní invalidného dôchodku, získa obdobie dôchodkového postenia. S účinnosťou od 1. januára 2008 **obdobie poberania invalidného dôchodku priznaného a vyplácaného Sociálnou poisťovňou až do dňa dovŕšenia dôchodkového veku je obdobím dôchodkového poistenia** podľa ustanovenia § 62 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z..

Preto, ak poberateľ invalidného dôchodku zomrie pred dovŕšením dôchodkového veku a ak ním získané obdobie dôchodkového poistenia ku dňu smrti je v rozsahu zakladajúcom nárok na invalidný dôchodok, opäť nastáva situácia, že **ku dňu smrti mal nárok na vyplácaný invalidný dôchodok a zároveň by mal nárok na ďalší invalidný dôchodok**. Suma pozostalostného dôchodku sa určí zo sumy toho dôchodku, ktorého suma je vyššia ku dňu smrti.

Ak poberateľ invalidného dôchodku zomrie po dovŕšení dôchodkového veku a ním získané obdobie dôchodkového poistenia ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku je v rozsahu potrebnom na nárok na starobný dôchodok, suma pozostalostného dôchodku sa vypočíta buď zo sumy invalidného dôchodku vyplácaného ku dňu smrti **alebo** zo sumy starobného dôchodku, na ktorý by mal poberateľ invalidného dôchodku **nárok ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku**. Suma pozostalostného dôchodku sa určí zo sumy vyplácaného invalidného dôchodku alebo zo sumy vypočítaného starobného dôchodku, na ktorý by mal zomretý nárok.

Príklad:

*Poberateľ invalidného dôchodku priznaného od 26. decembra 2000 zomrel po dovŕšení dôchodkového veku (dôchodkový vek dovŕšil 18. apríla 2011) **12. februáru 2012**. Vyplácaný **invalidný dôchodok** ku dňu smrti **patril v sume 404,80 EUR** mesačne. Doba poberania invalidného dôchodku od 26. decembra 2000 do 31. decembra 2003 je náhradnou dobou podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, ktorá sa hodnotí ako obdobie dôchodkového poistenia. Obdobie poberania invalidného dôchodku od 1. januára 2004 do 31. decembra 2007 je obdobím dôchodkového poistenia, pretože poberateľ invalidného dôchodku bol v uvedenom období povinne dôchodkovo poistený a Sociálna poisťovňa bola povinná platiť poistné na starobné poistenie a obdobie poberania invalidného dôchodku od 1. januára 2008 do 17. apríla 2011 (do dňa dovŕšenia dôchodkového veku) je obdobím dôchodkového poistenia podľa § 62 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z. **Pretože poberateľ invalidného dôchodku dovŕšil dôchodkový vek 18. apríla 2011 a získal potrebný počet rokov na nárok na starobný dôchodok (15 rokov), Sociálna poisťovňa vypočítala aj sumu starobného dôchodku 494,80 EUR** mesačne, na ktorú by mal zomretý nárok. Pretože boli splnené podmienky nároku na dva dôchodky, **Sociálna***

poisťovňa určila sumu vdovského dôchodku 296,90 EUR mesačne zo sumy vyššieho starobného dôchodku (60 % zo sumy 494,80 EUR). Suma vdovského dôchodku sa podľa ustanovenia § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov zvýšila odo dňa priznania tohto dôchodku (valorizovala) o 3,3 % mesačnej sumy dôchodku, t. j. o 9,80 EUR mesačne na sumu 306,70 EUR mesačne.

B. Určenie sumy pozostalostného dôchodku po poberateľovi predčasného starobného dôchodku

Sumy pozostalostných dôchodkov po poberateľovi predčasného starobného dôchodku sa s účinnosťou od 1. januára 2008 vždy vypočítajú len zo sumy predčasného starobného dôchodku, a to v súlade s ustanoveniami § 75 ods. 2 a 77 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. V tomto prípade neprichádza do úvahy, aby na strane zomretého vznikol nárok aj na iný druh dôchodku.

Od vyššie uvedených situácií je potrebné odlišovať situácie, keď poberateľ starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku po priznaní dôchodku vykonáva zárobkovú činnosť po vzniku nároku na dôchodok a pred zvýšením sumy starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku zomrie. V týchto prípadoch **Sociálna poisťovňa musí určiť sumu pozostalostného dôchodku zo sumy starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku, ktorá zohľadňuje aj zárobkovú činnosť zomretého vykonávanú po priznaní starobného dôchodku** popri poberaní starobného dôchodku, prípadne bez poberania starobného dôchodku alebo zo sumy predčasného starobného dôchodku, ktorá zohľadňuje aj zárobkovú činnosť zomretého vykonávanú po priznaní predčasného starobného dôchodku.

Príklad:

Poberateľ starobného dôchodku priznaného od 16. októbra 2008 popri poberaní starobného dôchodku vykonával zárobkovú činnosť v období od 16. októbra 2008 do 8. marca 2012, t. j. do dňa úmrtia. Vzhľadom na túto skutočnosť Sociálna poisťovňa musí na účely priznania a určenia sumy vdovského dôchodku od 9. marca 2012 zvýšiť sumu starobného dôchodku už zomretého poberateľa dôchodku podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z.. Suma zvýšenia starobného dôchodku popri poberaní starobného dôchodku 7,88254187 EUR sa vypočítala ako súčin súčtu jednej polovice osobných mzdových bodov za jednotlivé kalendárne roky zárobkovej činnosti (0,80285) a aktuálnej dôchodkovej hodnoty 9,8182 EUR platnej k zániku dôchodkového poistenia. K 9. marcu 2012 sa starobný dôchodok vyplácal v sume 345,30 EUR mesačne preto sa táto suma zvyšuje o 7,88254187 EUR a po zaokrúhlení suma starobného dôchodku by bola 353,20 EUR. Vdovský dôchodok patrí v sume 60% zo sumy 353,20 EUR, t. j. v sume 212,00 EUR mesačne.

**Mgr. Iveta Rizikyová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odb. metodického riadenia a opravných prostriedkov**

Export dávky v nezamestnanosti v rámci EÚ

Rozšírením možnosti voľného pohybu osôb na území Európskej únie aj na slovenských občanov začali naši občania vo väčšom rozsahu migrovať po Európe. S dôvodom ich migrácie je spätá predovšetkým nemožnosť nájsť si dobre platené zamestnanie na Slovensku alebo vôbec si prácu nájsť. V zahraničí zároveň nachádzali väčšiu pravdepodobnosť nájsť si pracovné príležitosti. Skončením zamestnania v zahraničí, či už je to následok slobodného rozhodnutia našich občanov alebo dôsledok hospodárskej krízy, sú následne postavení pred otázku, či sa vrátiť na Slovensko alebo snažiť sa hľadať si prácu v štáte posledného zamestnania, resp. ako si žiadať a ako si nechať vyplácať dávku v nezamestnanosti.

Časť z týchto ľudí si vyberú možnosť vrátiť sa na Slovensko, kde sa zaevidujú do evidencie uchádzačov o zamestnanie a v pobočke Sociálnej poisťovne príslušnej podľa ich pobytu si uplatňujú nárok na dávku v nezamestnanosti. Akosi automaticky očakávajú, že pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti im bude zohľadnená doba poistenia v nezamestnanosti, počas ktorej pracovali a odvádzali poistné v zahraničí.

Takýto postup však so sebou prináša úskalie zvané *bydlisko* alebo *centrum záujmov*. V prípade, ak sa nezamestnaní vracali počas svojho posledného zamestnania zo zahraničia na Slovensko denne alebo raz týždenne, udržanie centra záujmu sa v zmysle koordinačnej úpravy považuje za preukázané a bližšie sa neskúma. Dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania sa pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti podľa slovenských predpisov teda zohľadní. V ostatných prípadoch je zohľadnenie doby poistenia v nezamestnanosti dosiahnutej v zahraničí podmienené pozitívnym posúdením zachovania si centra záujmov na Slovensku.

Spôsob ako predchádzať negatívne prekvapeniu, keď je človek oboznámený s tým, že nárok na dávku v nezamestnanosti mu nie je priznaný, pretože zahraničnú dobu poistenia v nezamestnanosti nie je možné pre nezachovanie väzieb na Slovenku započítať, **je v prvom rade využitie možnosti uplatniť si nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania a až následne si ju nechať vyplácať na Slovensko.**

Uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania

V zásade možno povedať, že zamestnanci vykonávajúci prácu v rámci akéhokoľvek štátu Európskej únie, podliehajú v oblasti sociálneho zabezpečenia právnym predpisom toho štátu, v ktorom je miesto výkonu zárobkovej činnosti. V prípade straty zamestnania by malo dôjsť k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte, v ktorom sa stala dotknutá osoba nezamestnanou. Tým, že v štáte posledného zamestnania dosiahla dobu poistenia v nezamestnanosti ako poslednú, vyhne sa tomu, aby bolo skúmané, kde mala zachované bydlisko počas posledného zamestnania. Štát posledného zamestnania, pokiaľ na jeho území dôjde k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti, totiž nie je oprávnený a ani povinný skúmať väzby takejto osoby k tomuto štátu. Úlohou štátu

posledného zamestnania v tomto prípade je posúdiť nárok na dávku v nezamestnanosti **výlučne podľa podmienok tamjšej legislatívy.**

To znamená, že štát posledného zamestnania posúdi, či došlo k zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie na tamjšom úrade práce, či bola dosiahnutá dostatočná doba poistenia, akú ich legislatíva vyžaduje, ako i skutočnosť, či sú splnené ďalšie špecifické podmienky. Napríklad podľa britských právnych predpisov vedie fakt skončenia zamestnania z dôvodu na strane zamestnanca sám o sebe k nepriznaniu nároku na dávku v nezamestnanosti ako sankčný následok konania zamestnanca.

Nárok na dávku v nezamestnanosti zahraničná inštitúcia prizná po zohľadnení dostatočnej doby poistenia v nezamestnanosti. Do tejto doby nezapočítava len dobu dosiahnutú na území jej štátu, ale aj dobu poistenia dosiahnutú v predchádzajúcom období na území akéhokoľvek iného členského štátu Európskej únie, vrátane slovenskej doby poistenia v nezamestnanosti.

Pred odchodom za prácou do niektorého z členských štátov Európskej únie je preto vhodné navštíviť pobočku Sociálnej poisťovne a požiadať o vystavenie potvrdenia o dobe poistenia v nezamestnanosti dosiahnutej podľa slovenských právnych predpisov. Toto potvrdenie je potom odovzdané priamo žiadateľovi a tento ho môže v prípade potreby priamo predložiť zahraničnej inštitúcii, ktorá posudzuje nárok na dávku v nezamestnanosti. Ak si migrujúca osoba pred odchodom do zahraničia potvrdenie o dosiahnutej dobe poistenia v nezamestnanosti nevyžiada, môže dôjsť následne k zbytočnému predĺženiu konania, v ktorom sa posudzuje jej nárok na dávku v nezamestnanosti v zahraničí. Pretože ak nebude v konaní takéto potvrdenie predložené, vyžiada si ho od Sociálnej poisťovne v rámci došetrovania skutkového stavu priamo zahraničná inštitúcia, čo môže byť spojené s časovými prieťahmi a viesť k neskoršiemu rozhodnutiu o nároku na dávku v nezamestnanosti.

Pokiaľ je nárok na dávku v nezamestnanosti priznaný v štáte posledného zamestnania migrujúcej osobe, táto nemusí vyčerpať celý priznaný nárok na dávku v nezamestnanosti iba v tejto krajine. Pokiaľ sa istý čas nevie uplatniť na trhu práce v zahraničí, **má možnosť využiť export dávky v nezamestnanosti.**

Požiadanie o export dávky v nezamestnanosti

Na to, aby sme mohli hovoriť o možnosti exportu dávky v nezamestnanosti, musí byť čo exportovať, to znamená, že nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania musí skutočne vzniknúť a tento nárok aj musí trvať v momente žiadania o povolenie exportu.

Export dávky v nezamestnanosti sa uskutočňuje formou priamych platieb. To znamená, že inštitúcia, ktorá nárok na dávku v nezamestnanosti priznala a umožnila nezamestnanej osobe priznaný nárok na dávku v nezamestnanosti exportovať, bude túto dávku v nezamestnanosti aj naďalej vyplácať priamo nezamestnanej osobe. **Na splnenie podmienok exportu dávky v nezamestnanosti je potrebné, aby ako prvé nezamestnaná osoba požiadala o možnosť exportu ešte počas prítomnosti na území štátu, ktorý dávku v nezamestnanosti vypláca.** V praxi sa často vyskytujú situácie, že si nezamestnané osoby neuplatnia nárok na dávku v nezamestnanosti, ale len čo sa vrátia na Slovensko, priamo prídu

do Sociálnej poisťovne a žiadajú o dávku v nezamestnanosti. Pokiaľ si však počas výkonu práce v zahraničí nezachovali silné väzby na Slovensku, dávka v nezamestnanosti im nie je priznaná. Následne potom chcú, aby im teda bola poskytovaná dávka zo štátu posledného zamestnania formou exportu na Slovensko. S poľutovaním však treba konštatovať, že tento postup nie je možný. **O export dávky v nezamestnanosti je potrebné požiadať ešte počas zdržiavania sa na území štátu, ktorý dávku v nezamestnanosti priznal.**

Podmienky exportu dávky v nezamestnanosti

Nezamestnaná osoba, ktorá si uplatnila nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania, má podľa koordinačných nariadení právo požiadať o export dávky v nezamestnanosti. Inštitúcia, ktorá nárok na dávku v nezamestnanosti priznala, má zase právo tento export migrujúcej osobe umožniť alebo nie. Príslušné inštitúcie by však svojou činnosťou mali podporovať právo na voľný pohyb a umožniť nezamestnanej osobe presunúť sa na trh práce v inej krajine, v ktorej môže svoje pracovné uplatnenie nájsť ľahšie. Následkom toho by teda zamedzenie exportu dávky v nezamestnanosti v tom ktorom konkrétnom prípade nemalo byť bezdôvodné.

V prípade povolenia exportu dávky v nezamestnanosti je táto vyplácaná na ťarchu inštitúcie, ktorá dávku v nezamestnanosti priznala a to priamo touto inštitúciou. **To znamená, že v prípade exportu dávky v nezamestnanosti na Slovensko, nie je táto dávka vyplácaná Sociálnou poisťovňou. Sociálna poisťovňa poskytuje iba súčinnosť zahraničnej inštitúcii, ale výplata dávky v nezamestnanosti cez ňu neprechádza.**

Na to, aby mala nezamestnaná osoba možnosť požiadať o exportovanie dávky do iného členského štátu Európskej únie, je potrebné, aby boli splnené viaceré podmienky. Sú nimi:

- úplná nezamestnanosť,
- vznik nároku na dávku v nezamestnanosti,
- trvanie nároku na dávku v nezamestnanosti,
- splnenie informačnej povinnosti pred opustením krajiny,
- byť k dispozícii v určitom období úradu práce štátu, z ktorého chce dávku v nezamestnanosti exportovať,
- zaevidovanie sa na úrade práce v štáte, do ktorého odišla, do uplynutia stanoveného obdobia,
- spĺňanie podmienok na vedenie v evidencii uchádzačov o zamestnanie po dobu exportu.

Nezamestnaná osoba, ktorá žiada o export dávky v nezamestnanosti, musí byť **úplne nezamestnaná**. Niektoré legislatívy rozlišujú medzi nezamestnanosťou úplnou a čiastočnou alebo krátkodobou. Nezamestnaná osoba s krátkodobým alebo čiastočným prerušením zamestnania si zachováva väzbu na svojho zamestnávateľa a je alebo má mu byť k dispozícii aj počas svojej nezamestnanosti. Naproti tomu úplne nezamestnaná osoba už nemá žiadnu väzbu k svojmu bývalému zamestnávateľovi, a preto nie je dôvod na obmedzenie jej pohybu za prácou do inej krajiny.

Aby bolo čo exportovať, musí nárok na dávku v nezamestnanosti vzniknúť. Dôležité je aj, aby v prípade splnenia podmienky zaradenia do evidencie nezamestnaných na Slovensku, tento nárok na dávku v nezamestnanosti aj trval po isté obdobie po príchode na Slovensku.

Požiadať inštitúciu posledného zamestnania o export dávky v nezamestnanosti je potrebné pred odchodom z tohto štátu. Ak nedôjde k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania, nezamestnané osoby, ktoré sa vrátili zo zahraničia na Slovensko a podľa slovenských predpisov im nárok na dávku v nezamestnanosti nevznikne, zväčša chcú spätne zo Slovenska žiadať o dávku v nezamestnanosti podľa legislatívy štátu posledného zamestnania. Tento postup ale koordináčne nariadenia **neumožňujú**.

Po požiadaní o export dávky v nezamestnanosti vystaví príslušná zahraničná inštitúcia formulár, v ktorom je potvrdené, že má zachovaný nárok na dávku v nezamestnanosti a za akých podmienok. **V zásade platí, že by mala byť k dispozícii službám zamestnanosti pred odchodom v rozsahu 4 týždňov, avšak táto doba nie je pevne stanovená.** V individuálnych prípadoch môže byť povolený odchod do inej krajiny aj pred uplynutím tejto doby.

Ďalej je dôležité, aby sa nezamestnaná osoba zaevidovala na úrade práce na Slovensku a toto zaevidovanie nastalo do 7 dní, od kedy prestala byť k dispozícii úradu práce v členskom štáte Európskej únie, z ktorého odišla. Taktiež v individuálnych prípadoch je možné túto lehotu na zaevidovanie sa predĺžiť. Ak sa však nezamestnaná osoba zaeviduje na úrade práce na Slovensku do stanovenej lehoty, bude jej poskytovaná dávka v nezamestnanosti nepretržite už odo dňa, od ktorého prestala byť k dispozícii úradu práce v štáte, z ktorého odišla. Po zaevidovaní sa na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny je nezamestnaná osoba povinná dodržiavať všetky povinnosti a kontrolné postupy, ktoré pre vedenie v evidencii uchádzačov o zamestnanie vyžaduje platná slovenská legislatíva.

Ako už bolo vyššie spomínané, v prípade, ak nárok na export dávky v nezamestnanosti vznikne, dávku v nezamestnanosti bude formou priamych platieb poskytovať inštitúcia, ktorá dávku v nezamestnanosti priznala. Táto inštitúcia pri odchode zo štátu zamestnania vystaví nezamestnanej osobe formulár, v ktorom potvrdí

- dátum, od ktorého nezamestnaná osoba prestala byť k dispozícii službám zamestnanosti príslušného štátu,
- lehotu na zaevidovanie sa v službách zamestnanosti v členskom štáte, do ktorého odišla (7, príp. viac dní),
- dobu, počas ktorej je nárok na dávku v nezamestnanosti zachovaný (v zásade tri, resp. až šesť mesiacov),
- ďalšie prípadné informácie o skutočnostiach, ktoré môžu ovplyvniť nárok na dávku.

Vystavením príslušného formulára však vzájomná informačná povinnosť oboch dotknutých inštitúcií a migrujúcej osoby nekončí. **Potvrdenie o povolenom exporte predloží migrujúca osoba inštitúcii členského štátu Európskej únie, do ktorého nezamestnaná osoba prišla. V prípade príchodu na Slovensko je potrebné tento formulár predložiť na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny a v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne.**

Dotknuté inštitúcie sa naďalej informujú o okolnostiach ovplyvňujúcich nárok na dávku v nezamestnanosti ako napr. potvrdenie dátumu, od ktorého sa nezamestnaná osoba zaevidovala na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, pričom táto informácia musí byť poskytnutá v každom prípade. Zároveň je možné dohodnúť v pravidelných mesačných intervaloch výmenu relevantných informácií medzi dotknutými inštitúciami, je to najmä informácia, že vedenie v evidencii uchádzačov o zamestnanie stále trvá. **Inštitúciu, ktorá dávku v nezamestnanosti exportuje, je potrebné taktiež informovať o tom, že nezamestnaná osoba bola vyradená z evidencie uchádzačov o zamestnanie a ktorým dňom.**

Dávka v nezamestnanosti sa v zásade exportuje po dobu troch mesiacov, avšak toto obdobie možno predĺžiť až na dobu šiestich mesiacov, prípadne ho možno skrátiť. Ku skráteniu doby exportu dochádza v situácii, keď celkový zostávajúci exportovaný nárok na dávku v nezamestnanosti nedosahuje dĺžku troch mesiacov. V každom prípade celková doba exportu nemôže byť dlhšia ako je celková doba nároku na dávku v nezamestnanosti podľa legislatívy členského štátu Európskej únie, z ktorého sa dávka v nezamestnanosti exportuje.

Stručne teda možno zhrnúť, že pokiaľ počas poberania dávky v nezamestnanosti v štáte Európskej únie nezamestnaný prejaví vôľu vrátiť sa na Slovensko, má právo požiadať o prenesenie výplaty dávky v nezamestnanosti. Exportovanie dávky v nezamestnanosti sa uskutočňuje formou priamych platieb nezamestnanej osobe zahraničnou inštitúciou a teda cez Sociálnu poisťovňu výplata takejto dávky neprechádza. Na povolenie exportovania dávky v nezamestnanosti sú určené iba všeobecné mantinely a je právom zahraničnej inštitúcie tento export povoliť alebo nepovoliť. Vo všeobecnosti je potrebné, aby nárok na dávku v nezamestnanosti vôbec vznikol, istú dobu bol nezamestnaný evidovaný na tamojšom úrade práce, aktívne si hľadal zamestnanie a poberal tam dávku v nezamestnanosti. Po povolení exportu dávky a príchode na Slovensko sa do určeného termínu treba zaevidovať na úrade, práce, sociálnych vecí a rodiny ako uchádzač o zamestnanie.

Nezamestnaná osoba, ktorá si exportovala dávku v nezamestnanosti do iného členského štátu Európskej únie, má možnosť si dobrať dávku v nezamestnanosti v štáte, v ktorom jej bola táto dávka priznaná a z ktorého sa exportovala. Musela by sa však do tohto štátu vrátiť v dobe poskytnutej na export. V prípade, ak sa nezamestnaná osoba v dobe poskytnutej na export do pôvodného členského štátu nevráti, svoj nárok na dobratie dávky v nezamestnanosti v štáte, z ktorého si ju nechala exportovať, stratí. Koordinačné nariadenia opäť pripúšťajú vo výnimočných prípadoch možnosť predĺžiť lehotu návratu na dobu dlhšiu ako je doba poskytnutá na export.

Tento postup platí aj pri exporte dávky v nezamestnanosti zo Slovenska na územie iného členského štátu Európskej únie.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odd. opravných prostriedkov poistenia v nezamestnanosti

Konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu vo veci nároku na úrazovú rentu – konanie pred súdom prvého stupňa

Výsledkom konania Sociálnej poisťovne vo veci nároku poškodeného na úrazovú rentu je rozhodnutie – meritórne (priznanie, resp. nepriznanie nároku na úrazovú rentu a jej výplatu), prípadne rozhodnutie procesné (prerušenie konania, resp. zastavenie konania).

Na rozdiel od meritórnych rozhodnutí, proti ktorým zákon pripúšťa právo poškodeného podať opravný prostriedok, pri procesných rozhodnutiach je to odvolanie.

Proti rozhodnutiu o prerušení konania odvolanie nie je prípustné, čo má za následok, že rozhodnutie, ktorým Sociálna poisťovňa konanie vo veci posúdenia nároku poškodeného na úrazovú rentu preruší, nadobudne právoplatnosť dňom doručenia poškodenému.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že Sociálna poisťovňa môže konanie prerušiť len z dôvodov vymedzených v zákone a v konaní bezodkladne pokračuje po odpadnutí prekážky, pre ktorú konanie prerušila, pričom počas prerušenia konania zákonná lehota 60 dní na vydanie rozhodnutia neplynie, spočíva. Prerušenie konania je tak procesným zásahom Sociálnej poisťovne do zákonnej lehoty, ktorú môže Sociálna poisťovňa aj predĺžiť. Predĺženie lehoty je možné len z objektívneho dôvodu, pričom o tomto procesnom zásahu Sociálna poisťovňa nerozhoduje, uvedenú skutočnosť len oznámi účastníkom konania, teda poškodenému.

Na rozdiel od rozhodnutia o prerušení konania, proti rozhodnutiu o zastavení konania je odvolanie prípustné. Sociálna poisťovňa zastaví konanie len z dôvodov taxatívne stanovených v zákone (späťvzatie žiadosti, resp. podania, odpadnutie dôvodu na konanie z vlastného podnetu, v tej istej veci sa koná na inej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne).

O odvolaní v tomto prípade rozhoduje generálny riaditeľ, ktorý napadnuté rozhodnutie zmení alebo zruší, inak odvolanie zamietne a rozhodnutie potvrdí. Proti rozhodnutiu o odvolaní sa nemožno ďalej odvolať a rozhodnutie je právoplatné dňom doručenia poškodenému.

Proti meritórnym rozhodnutiam vo veci nároku na úrazovú rentu, teda rozhodnutiam vo veci samej zákon pripúšťa možnosť, resp. právo poškodeného podať opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje súd.

Podanie opravného prostriedku je časovo ohraničené lehotou 30 dní, pričom táto lehota začína plynúť odo dňa nasledujúceho po doručení rozhodnutia. Opravný prostriedok je podaný včas, ak je podaný najneskôr 30. deň tejto lehoty na poštovú prepravu. Zákon zároveň pripúšťa zaslanie opravného prostriedku buď Sociálnej poisťovni, ktorá napadnuté rozhodnutie vydala alebo formou návrhu na príslušný krajský súd.

Obligatórnou časťou každého rozhodnutia je aj poučenie o opravnom prostriedku, inými slovami, ak poučenie v rozhodnutí absentuje alebo rozhodnutie obsahuje nesprávne poučenie, možno ho napadnúť do šiestich mesiacov od jeho doručenia.

Po podaní opravného prostriedku vo veci koná Sociálna poisťovňa, ktorej zákon umožňuje novým rozhodnutím opravnému prostriedku v celom rozsahu vyhovieť. V opačnom prípade je povinná predložiť opravný prostriedok, spolu so svojim vyjadrením a spisovým

materiálom súdu, pričom tak musí urobiť v zákonnej 60-dňovej lehote, ktorá začína plynúť odo dňa nasledujúceho po doručení opravného prostriedku.

V konaní o opravnom prostriedku je Sociálna poisťovňa viazaná rozsahom opravného prostriedku, resp. skutočnosťami v ňom uvedenými. V prípade, ak opravnému prostriedku vyhovie v celom rozsahu, vydá nové rozhodnutie, ktoré je totožné s pôvodným rozhodnutím v tej časti, ktorá nebola opravným prostriedkom napadnutá. Aj pri vydávaní nového rozhodnutia je Sociálna poisťovňa časovo limitovaná 60-dňovou lehotou.

V prípade postúpenia opravného prostriedku príslušnému krajskému súdu, začína konanie pred týmto súdom, výsledkom ktorého je buď potvrdenie rozhodnutia Sociálnej poisťovne alebo jeho zrušenie a vrátenie na ďalšie konanie.

Úlohou súdu v konaní o opravnom prostriedku je preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pokiaľ sa týka zákonných náležitostí samotného rozhodnutia, rozsahom vykonaného dokazovania, tak v prospech ako aj v neprospech poškodeného, vyhodnotenia získaných dôkazov jednotlivo a vo vzájomnej súvislosti, presného a úplného zistenia skutkového stavu veci, správnej aplikácie príslušných právnych noriem, ktoré sa na vec vzťahujú.

V prípade potvrdenia, ako aj zrušenia napadnutého rozhodnutia, vydá súd rozhodnutie, proti ktorému je prípustné odvolanie. Odvolacím súdom je Najvyšší súd Slovenskej republiky.

JUDr. Peter Hricko,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie opravných prostriedkov úrazového poistenia

Dočasná pracovná neschopnosť pre chorobu a úraz

Dočasná pracovná neschopnosť pre chorobu a úraz (ďalej len „DPN“), ľudovo nazývaná aj „péenka“ je pojem, s ktorým sa stretol hádam každý z nás. Ak ochorie pracujúci človek, stáva sa dočasne práceneschopným. Môže sa to týkať osobne nás, kolegov v práci, rodinných príslušníkov, susedov alebo priateľov.

DPN je stav, kedy človek v súvislosti s ochorením nie je schopný pracovať a z tohto dôvodu mu jeho ošetrojúci lekár vystaví „Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti“ ako ospravedlnenie.

Sociálna poisťovňa mesačne sleduje vývoj DPN, štatistiky vyhodnocuje a prijíma opatrenia proti zneužívaniu metodickou a kontrolnou činnosťou. DPN v Slovenskej republike sledujú, evidujú a kontrolujú zamestnanci útvaru lekárskej posudkovej činnosti (ďalej len „LPČ“) v pobočkách Sociálnej poisťovne. Zdrojom evidencie je potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti, ktoré zasiela ošetrojúci lekár do pobočky Sociálnej poisťovne, príslušnej podľa miesta výkonu jeho práce.

Pri porovnaní roka 2010 a 2011 **stúpol** počet novohlásených DPN o 4,5%, počet kalendárnych dní DPN o 1,6% a priemerný denný stav DPN o 1,6%. Príčinou bola nielen chrípková epidémia v mesiacoch február a marec, ale v nemalej miere aj pretrvávajúca zvýšená miera nezamestnanosti súvisiaca s ekonomickou krízou.

Dočasná pracovná neschopnosť pre chorobu a úraz - porovnanie rokov 2011 a 2010												
Príčina DNP	Novohlásené prípady DPN				Kalendárne dni DPN				Priemerný denný stav DPN			
	rok	rok	Rozdiel		rok	rok	Rozdiel		rok	rok	Rozdiel	
	2010	2011	absolútne číslo	%	2010	2011	absolútne číslo	%	2010	2011	absolútne číslo	%
Spolu	704 912	736 806	31 894	4,5	33 085 979	33 630 530	544 551	1,6	90 647	92 138	1 491	1,6

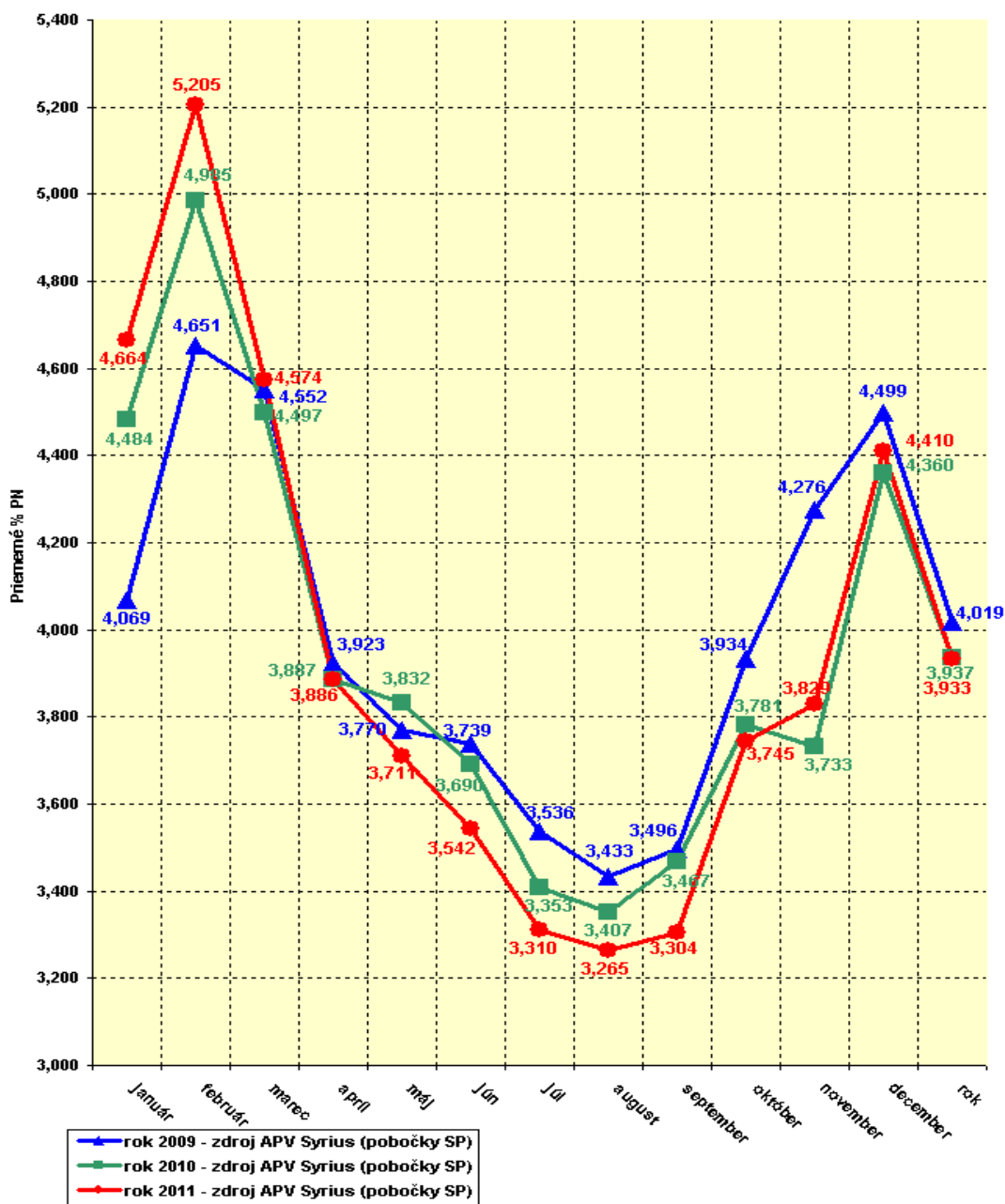
Príčina DNP	Priemerné percento DPN			Doba trvania DPN na 1 prípad			Nové prípady DPN na 100 poistencov		
	rok	rok	Rozdiel	rok	rok	Rozdiel	rok	rok	Rozdiel
	2010	2011		2010	2011		2010	2011	
spolu	3,937	3,933	-0,004	46,94	45,64	-1,30	30,62	31,45	0,83

Pri porovnaní roka 2010 a 2011 prišlo k **poklesu** priemerného percenta DPN o 0,004% a priemerného trvania 1 prípadu DPN o 1, 3 dni.

Priemerné percento DPN

Ukazovateľ vyjadruje podiel kalendárnych dní PN na celkovom kalendárnom fonde. Kalendárny fond je počet poistencov vynásobený počtom dní sledovaného obdobia. Jednoducho povedané, ide o ukazovateľ, ktorý vyjadruje, koľko % je práceneschopných poistencov z počtu všetkých poistencov v sledovanom období. Graf vyjadruje priemerné % DPN v jednotlivých mesiacoch. Vývoj DPN pri medziročnom sledovaní je porovnateľný. Mesiace január a február sú ovplyvnené sezónnymi ochoreniami, v letných mesiacoch počet práceneschopných klesá vplyvom dovolení a po začatí školského roka DPN zasa začína stúpať.

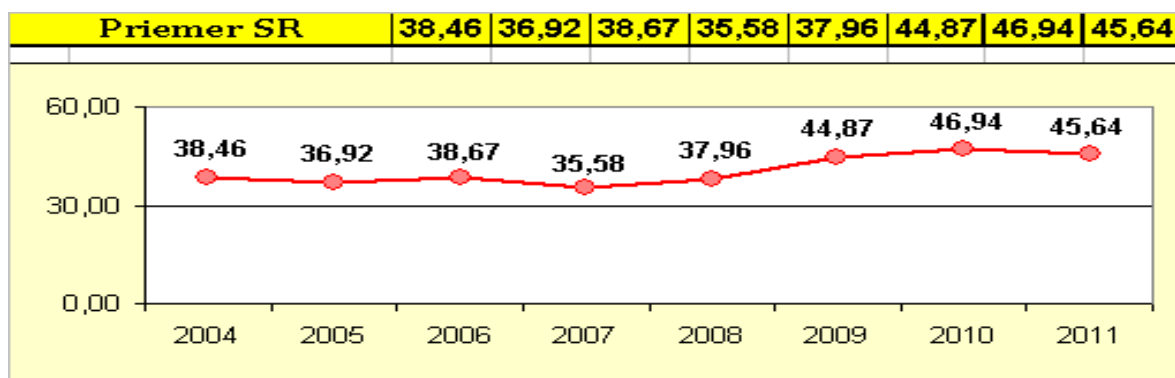
Vývoj dočasnej pracovnej neschopnosti pre chorobu a úraz v SR
podľa štatistiky pobočiek SP v roku 2011

Údaje za rok 2011 sú aktuálne ku dňu 22. 1. 2012.

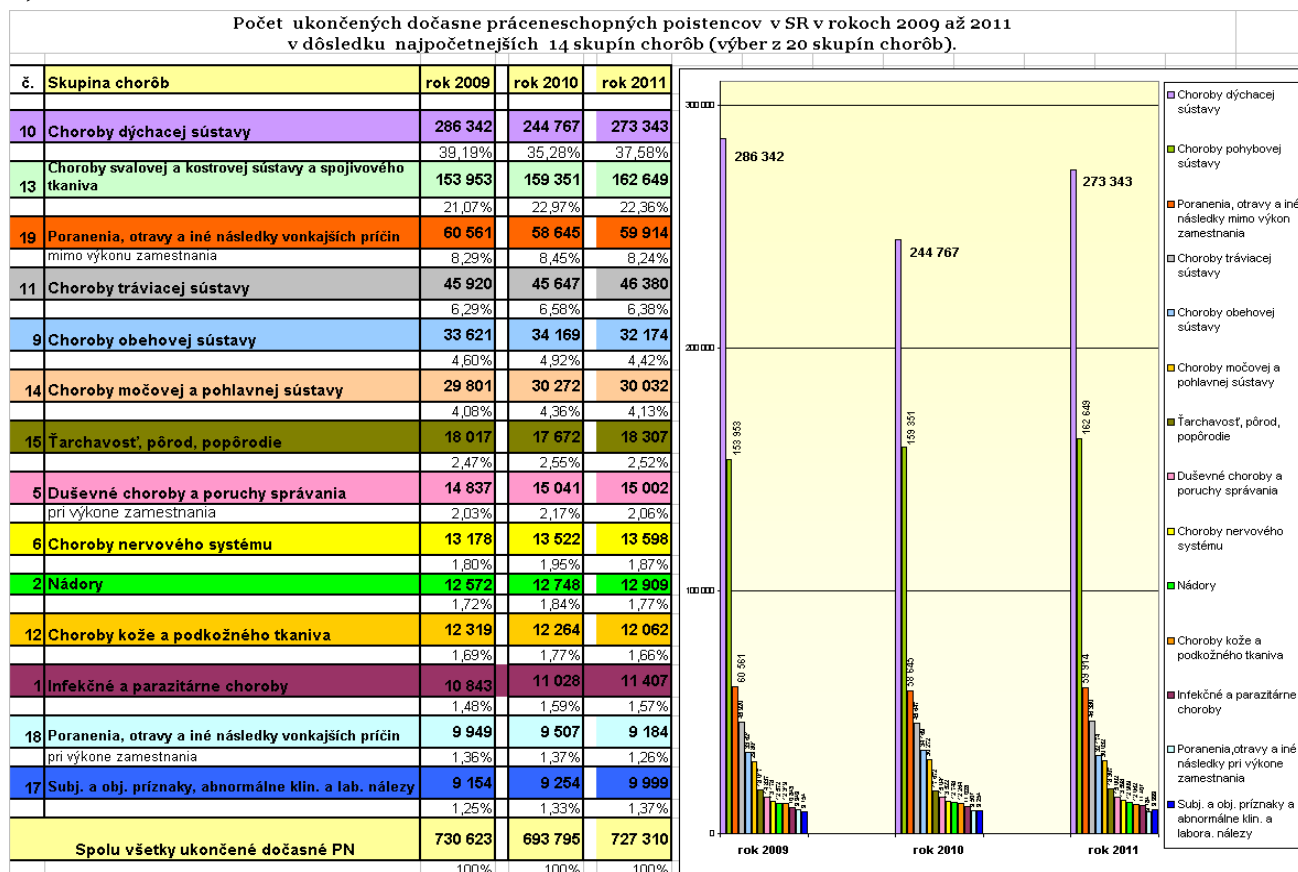
Priemerná doba trvania 1 prípadu DPN

Ukazovateľ predstavuje počet kalendárnych dní DPN pripadajúcich v priemere na 1 novo hlásený prípad DPN. Priemerné trvanie 1 DPN má zvyšujúcu sa tendenciu. Spravidla v mesiacoch, kedy je vysoké percento DPN, trvanie 1 DPN je najkratšie, pretože ide napríklad o chrípkové epidémie, čiže krátkodobé ochorenia. V ostatných mesiacoch sa doba trvania 1 PN predlžuje. Dôvodom sú chronické a iné dlhodobé ochorenia. Pokles v roku 2011 sa dosiahol aj zvýšenou kontrolnou činnosťou zamestnancov kontroly dodržiavania liečebného režimu a posudkových lekárov sociálneho poistenia pri kontrole posudzovania spôsobilosti na prácu.

Zdravotné príčiny dočasnej pracovnej neschopnosti

Zdravotnými príčinami DPN v Slovenskej republike v roku 2011 sú na 1. mieste Choroby dýchacej sústavy – 37,58%, na 2. mieste Choroby svalovej a kostrovej sústavy – 22,36% a na 3. mieste Poranenia, otravy a iné následky vonkajších príčin mimo zamestnania - 8,24%.

V súvislosti o stúpajúcim počtom novo hlásených DPN Sociálna poisťovňa zvýšila kontrolnú činnosť.

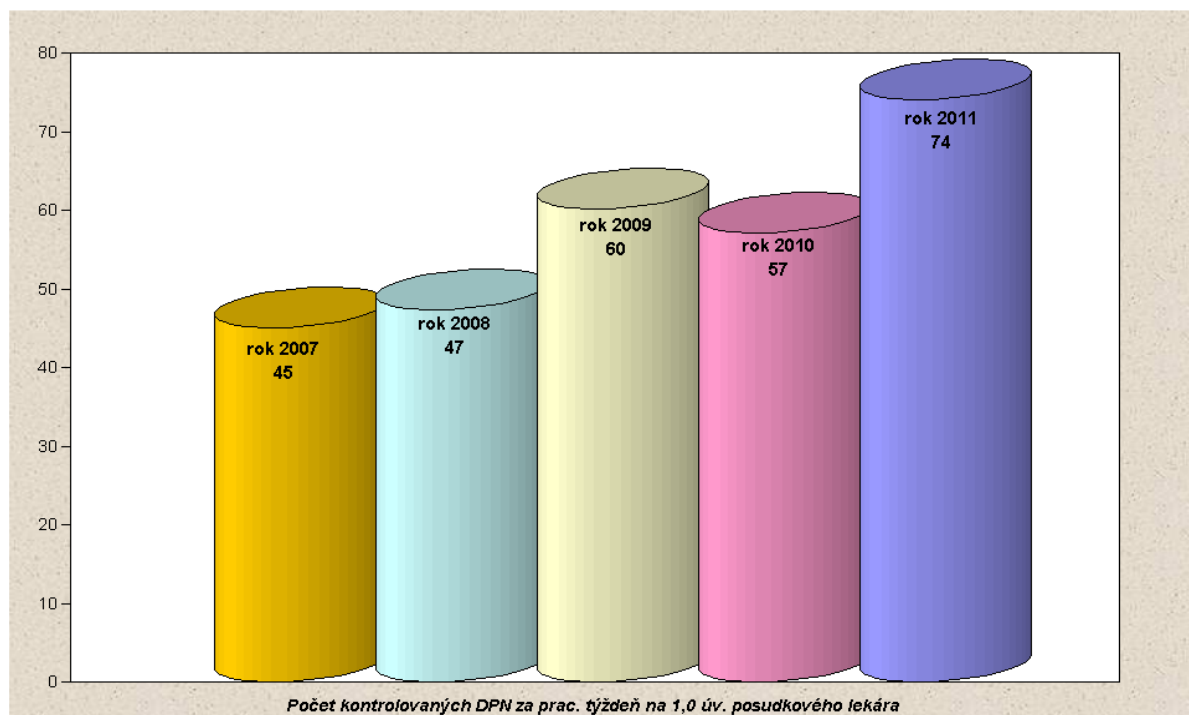
Kontrolu posudzovania spôsobilosti na prácu (ďalej „KPSP“) vykonáva posudkový lekár spravidla na pracovisku ošetrojúceho lekára najmenej raz za štyri týždne a zameriava sa odbornú úroveň posudzovania spôsobilosti na prácu, diagnostický a liečebný proces vo vzťahu k dĺžke DPN, potreby ošetrovania alebo starostlivosti na poskytovanie ošetrovného v

sporných prípadoch, potreby preradenia na inú prácu na poskytovanie vyrovnávacej dávky v sporných prípadoch.

Posudzovanými fyzickými osobami sú:

- a) poistenec uznaný za dočasne práceneschopného,
- b) poistenec, ktorému bolo nariadené karanténne opatrenie,
- c) fyzická osoba, ktorá vyžaduje ošetrovanie alebo starostlivosť poistenca,
- d) zamestnankyňa preradená na inú prácu na účely vyrovnávacej dávky.

V roku 2011 bolo posudkovými lekármi vykonaných 32 776 kontrol, pričom bolo skontrolovaných 614 695 práceneschopných, čo predstavuje 85 % zo všetkých novo hlásených DPN. Oproti roku 2010 bolo skontrolovaných o 134 688 viac práceneschopných. Z celkového počtu kontrolovaných DPN bola ukončená pracovná neschopnosť v 54 842 prípadoch – 9%, z toho na podnet posudkového lekára to bolo 15 053 prípadov, čo je viac o 3 557 oproti roku 2010. Pri jednej kontrole u ošetrujúceho lekára bolo v roku 2011 priemerne skontrolovaných 19 DPN, tento počet sa zvýšil o 5 prípadov oproti roku 2010. Priemerný počet kontrolovaných za pracovný týždeň na 1,0 úväzok posudkového lekára bol 74, čo je oproti roku 2010 o 17 prípadov viac.

Kontrolu dodržiavania liečebného režimu (ďalej „KDLR“) organizuje posudkový lekár a vykonáva ju určený zamestnanec.

KDLR dočasne práceneschopného poistenca sa vykonáva v byte DPN poistenca s jeho súhlasom alebo na mieste, kde je predpoklad, že sa DPN poistenec zdržuje.

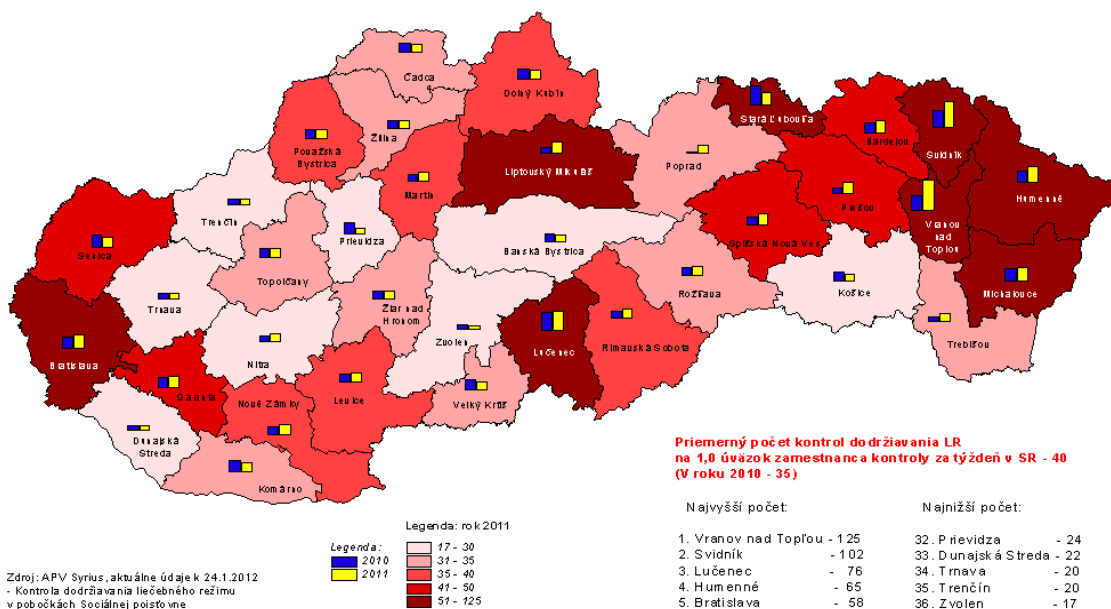
V roku 2011 bolo vykonaných 94 049 KDLR, čo je oproti roku 2010 viac o 2 995, z toho bolo podozrení z porušenia liečebného režimu 20 084 – t.j. 21%. Šetrením týchto

případov, kde vzniklo podozrenie, bolo ošetrujúcimi lekármi ospravedlnených 14 777 práceneschopných - 73,6%. Na podnet kontroly bola ukončená DPN v 4 721 prípadoch - 23,5% a neospravedlnených bolo 386 DPN – 1,9%. V prípade, že práceneschopného poistenca neospravedlní ani ošetrujúci lekár, ide o porušenie liečebného režimu, kedy práceneschopný poistenec nemá nárok na výplatu nemocenského odo dňa porušenia liečebného režimu do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní. Za porušenie inej povinnosti (napr. neoznačený zvonček, chybná adresa) dostalo 200 DPN – 1,0% pokutu.

V roku 2011 bola celková suma hmotného postihu pri porušení liečebného režimu vo výške 33 439 € a celkovú suma pokuty bola vo výške 2 163 €.

Najvyššie % práceneschopných sa vyskytuje dlhoročne na východnom Slovensku. V roku 2011 bolo priemerné % DPN v SR - 3,933 %, pričom viac ako 6% bolo v okresoch Svidník, Stará Ľubovňa, Vranov nad Topľou, Stropkov, Sobrance, Michalovce, Kežmarok. V súvislosti so stúpajúcim počtom práceneschopných sa zintenzívnila aj KDLR. V roku 2011 sa zvýšil počet kontrol na 1,0 úväzok zamestnanca kontroly za kalendárny týždeň oproti roku 2010 z 35 na 40. Podstatne sa zvýšila intenzita kontrol v tých okresoch, kde bolo veľmi vysoké % DPN. Napriek zvýšenému výkonu zamestnancov kontroly však efekt pri podozrení z porušenia liečebného režimu nie je úmerný snahe. Ošetrujúci lekári sa snažia práceneschopných v týchto prípadoch ospravedlňovať.

Priemerný počet kontrol dodržiavania liečebného režimu
na 1,0 úväzok zamestnanca za kalendárny týždeň v pobočkách Sociálnej poisťovne v roku 2011
Porovnanie za roky 2011 - 2010

Bc. Lýdia Jamrišková,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor lekárskej posudkovej činnosti

Poradňa

Potvrdenie o občianovi so zdravotným postihnutím

Na koho sa má obrátiť zamestnávateľ so žiadosťou o potvrdenie, že jeho zamestnanec je považovaný za občana so zdravotným postihnutím?

V zmysle § 40 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) zamestnanec so zdravotným postihnutím na účely tohto zákona je zamestnanec uznaný za invalidného podľa osobitného predpisu, ktorý svojmu zamestnávateľovi predloží rozhodnutie o invalidnom dôchodku.

Medzi základné povinnosti zamestnanca v zmysle § 81 Zákonníka práce patrí okrem iného aj povinnosť písomne oznamovať zamestnávateľovi bez zbytočného odkladu všetky zmeny, ktoré sa týkajú pracovného pomeru a súvisia s jeho osobou, najmä zmenu jeho mena, priezviska, trvalého pobytu alebo prechodného pobytu, adresy na doručovanie písomností, zdravotnej poisťovne, a ak sa so súhlasom zamestnanca poukazuje výplata na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, aj zmenu bankového spojenia.

Podľa § 170 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov Sociálna poisťovňa môže poskytovať údaje zo svojho informačného systému len so súhlasom fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorých sa údaje priamo týkajú.

V zmysle zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov sa údaje o zdravotnom stave fyzickej osoby považujú za osobitnú kategóriu osobných údajov, pričom zamestnanci Sociálnej poisťovne sú povinní zabezpečiť ochranu osobitnej kategórie osobných údajov pri výkone sociálneho poistenia a zachovávať mlčanlivosť.

Z toho vyplýva, že Sociálna poisťovňa môže zamestnávateľovi poskytnúť informácie týkajúce zdravotného stavu zamestnanca iba s jeho súhlasom. V opačnom prípade je potrebné obrátiť sa priamo na zamestnanca, ktorý je oprávnený zamestnávateľovi potvrdenie o svojom zdravotnom postihnutí (rozhodnutie o invalidnom dôchodku) predložiť.

Mgr. Alexandra Daminová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor lekárskej posudkovej činnosti

Registrácia zamestnávateľa a variabilný symbol pri platení poisťného

Založil som si v marci živnosť, ale od apríla budem zamestnávať jedného zamestnanca. Ako mám platiť odvody po novom, ak ešte nemám pridelený variabilný symbol? Aké tlačivá musím vyplniť, lebo som sa do počul, že vraj tlačivá treba vyplňať len elektronicky. Ako získam prístup do elektronického systému SP?

Zamestnaním prvého zamestnanca nadobúdate postavenie zamestnávateľa. Zamestnávateľ má určité povinnosti, medzi ktorými je aj oznamovacia povinnosť (prihlásenie, odhlásenie sa ako zamestnávateľ, atď.). V rámci prihlásenia sa prostredníctvom Registračného listu zamestnávateľa Vám bude pridelený variabilný symbol, ktorý budete používať pri platení poistného na sociálne poistenie. Následne požiadate o vydanie prístupu do elektronických služieb Sociálnej poisťovne a bude Vám vydaný bezpečnostný predmet, tzv. GRID karta. Máte správne informácie, zamestnávatelia majú povinnosť komunikovať so Sociálnou poisťovňou elektronickou formou. Všetky spomenuté úkony vybavíte osobnou návštevou v pobočke Sociálnej poisťovne, na počkanie a bezplatne. Následne budete zasielať dokumenty už len elektronicky. Viac informácií o povinnostiach zamestnávateľa a o platení poistného na sociálne poistenie nájdete aj na našej webovej stránke www.socpoist.sk. Informácie týkajúce sa získania prístupu do elektronických služieb Sociálnej poisťovne nájdete rovnakej webovej stránke v sekcii SES (Systém elektronických služieb) <https://esluzby.socpoist.sk/ezuf/>

Jozef Vrana,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
oddelenie správy aplikácií výberu poistného